

Brexit och EU:s framtida budget

Samtidigt som Storbritannien går ur EU ska unionens medlemsländer börja förhandla om EU:s nästa långtidsbudget. Att Brexit medför lägre intäkter till EU är dock inte det enda som gör de kommande budgetförhandlingarna ovanligt komplexa.

Den 10 november 2017 anordnade Sieps ett seminarium om Brexit och framtiden för EU:s budget. Talare var professor Iain Begg från London School of Economics and Political Science, och Jens Matthiessen, ekonomisk rådgivare vid Europeiska kommissionens representation i Sverige. Moderator var Jonas Eriksson, utredare i nationalekonomi vid Sieps.

För att sätta EU-budgeten i ett sammanhang påminde professor Iain Begg om att den utgör 1 procent av EU:s BNP, varav cirka 80 procent går till jordbrukspolitiken och sammanhållningspolitiken, det vill säga utjämningen av regionala och sociala skillnader inom EU. Det är alltså en lång rad områden som konkurrerar om en mindre andel av budgeten och en förhållandevis liten summa i förhållande till BNP.

Trots att det inte är enorma summor som står på spel – relativt sett – brukar budgetförhandlingarna bli kärva och långdragna. Och med tanke på att Storbritannien är en stor bidragsgivare riskerar de politiska spänningarna att bli större den här gången, menade Begg. Som påminnelse visade han att briter betalar mer till EU än alla de 13 länder som blivit medlemmar av EU sedan 2004. Det brittiska utträdet innebär uppskattningsvis en förlust om cirka 10 till 12 miljarder euro, och enligt Begg kommer Sverige, Danmark och andra bidragsgivare att behöva betala mer eller också måste EU:s budget krympas.

Iain Begg påpekade däremot att Brexit bara är en av många svårigheter inför budgetförhandlingarna.

Ett särskilt knepigt område kan bli frågan om ”konditionalitet”, det vill säga principen att medlemsstaterna måste fullgöra vissa åtaganden för att få medel ur EU:s budget.

Jens Matthiessen från Europeiska kommissionen instämde i att Brexit är en av flera utmaningar – ”förlusten av intäkter är inte det enda skälet till att göra en förnyad granskning av EU:s budget”.

Faktum är, menade han, att EU har begränsade resurser men att förväntningarna på unionen samtidigt ökar mot bakgrund av flyktingkrisen, organiserad brottslighet och terrorism, säkerhet vid de yttre gränserna, klimatförändringar, trög produktivitet utveckling och demografiska förändringar.

Centralt för kommissionen är därför avvägningen mellan de politiska ambitionerna och budgetens storlek, struktur och innehåll liksom öppenhet kring de svåra valen. När kommissionen lägger fram sina budgetförslag i mitten av 2018 är det således viktigt att visa att det finns mer att finansiera men mindre pengar, enligt Matthiessen.

Vid seminariet framgick att Brexit uppmuntrar till en fördjupad diskussion om EU:s framtid

på ett mer övergripande plan. Jens Matthiessen framhöll fem olika scenarier som kommissionen har pekat ut: fortsätta som förut, göra mindre, gå framåt i olika hastigheter, göra om EU-samarbetet i grunden eller göra mycket mer tillsammans. Att det idag finns tydliga spänningar om vilken riktning EU bör gå i betonades av Iain Begg.

Under frågestunden diskuterades bland annat konditionalitet, en fråga som har blivit aktuell under senare år, inte minst på grund av att vissa medlemsstater har agerat på ett sätt som anses oförenligt med EU:s regelverk för rättsstatsprincipen och den gemensamma

flyktingpolitiken. Enligt Jens Matthiessen är kommissionen beredd att lyssna till förslag om konditionalitet, medan Iain Begg underströk att det som verkar rimligt på papperet har visat sig mycket svårt att genomföra i praktiken. Han menade att det till och med kan vara en farlig och i högsta grad splittrande väg att gå.

Sammanfattningsvis fanns en samsyn om att budgetförhandlingarna är en möjlighet till en nystart och ett tillfälle för Sverige och övriga medlemsstater att lämna gamla debattpositioner bakom sig.